

Photo of Peter McLaren with Professor Juha Olavi Suoranta, University of Tampere, Finland.

Peter with Professor Irena Ateljevic, organizer of the conference on critical tourism, Croatia.

stavljen na horizontalne odnose, povezi-
vanje različitih društvenih skupina i uspo-
stavljane demokratskih odnosa odozdo
prema gore putem participativnih demo-
kratskih forme organizacija. Tu su autoh-
tone organizacije preuzele glavnu ulogu.
Potrebne su nam kompenzacijske sile
odozdo – snage javnosti i pokreti narodnih
većina odozdo koje mogu izvršiti pritisak
na državu (gdje globalne sile prisiljavaju
čak i revolucionarne vlade na umjerene
promjene u strukturi), čak i u slučajevima
kad država radi u smjeru socijalističkih
ideala, kao što je primjer Venezuele. Koje
su pedagoške implikacije svega toga? Kako
možemo gledati na kritičku pedagogiju
kao društveni pokret, kao na široku koa-
liciju skupina? Kako definirati pedagogiju
u tom kontekstu? Kako je kritička peda-
gogija sila promjene koja postoji jednako
izvan škola kao i u školama? To su pitanja
koja se trebaju istražiti. A premalo nas je
s područja obrazovanja koji smo spremni
baviti se spomenutim pitanjima.

**POSTOJI TEŽNJA PREMA
SAMOCENZURI OKO
PITANJA KLASA JER JE
RADNIČKA KLASA, U
SVOJOJ ULOZI ORGANSKIH
INTELEKTUALACA, LIŠENA
ULOGE KULTURNIH
DJELATNIKA I ZAHTIJEVALA
JE TUTORSTVO AVANGARDE
OKO PITANJA KULTURNE
PROIZVODNJE, DOK
JE PITANJE KLASA
SMATRANO JASNO SAMO
PO SEBI I ČESTO PREVIŠE
NEMINOVNO**

OŽIVJETI OBRAZOVNE TEMELJ

Također, jedan bi se revolucionarni kritički pedagog teško mogao istovremeno baviti svim pitanjima koja ste spomenuli – odrediti implikacije za planiranje kurikuluma, teoriju učenja, psihologiju, edukaciju nastavnika i pedagoške pristupe u učionici, sve u jednoj knjizi ili jednoj studiji. Ja vidim revolucionarno kritičko obrazovanje kao kolektivan pothvat. Jedni kritički pedagozi pišu o problemima u razredu, drugi se bave kurikulumima. Ja pišem više na "makro" razini, pokušavam razviti koherentnu filozofiju praxisa – a naravno da nalazim koristi u radu kritičkih edukatora širom svijeta. Da sam student programa edukacije nastavnika, prije stupanja na posao, naravno da mi čitanje jedne McLarenove knjige ne bi bilo dovoljno za pružanje svih odgovora na mnoštvo bitnih pitanja koja se nameću nastavnicima. Ključno bi bilo čitanje teoretičara obrazovanja koji mogu pružiti neke

programe pod nazivom obrazovni temelji u obimu u kojem su bili prisutni kad sam ja počinjao poučavati u edukacijskim školama pred više desetljeća. Smatram da trebamo oživjeti obrazovne temelje te ih pokušati revidirati u obliku programa kritičkih obrazovnih temelja.

Država nije neutralno područje i ono što moramo propitivati jest kako kapital oblikuje državu i kako država formira kapital. Civilno društvo je dio države, a ne autonomno područje koje čudesno lebdi iznad kaotična svijeta klasnih suprotnosti. Mnogi progresivni edukatori ne shvaćaju to. Što slijedi iz toga? U svojem odbijanju da se udalje od ispravljanja sfere javnosti te prihivate slab i apstraktan koncept demokracije i slobode oni nesvjesno odražavaju ljevičarstvo kapitalističke klase u kojoj se prividi stvaraju i održavaju, dok se stvarnost uništava. Za mene napor je usmjeren prema gradnji socijalizma konkretne, a ne apstraktne utopije, radikalne demokracije (apstraktnosti) utemeljene na oživljenu civilnom društvu. A svi smo bili nepažljivi u objašnjavanju što to točno znači, što bi to moglo biti. To je izazov za neke od nas i sve dok ne razvijemo koherentne smjernice kretanja NAKON kapitala, bit ćemo zarobljeni u ljevičarskom neoliberalizmu, a to je jako opasan položaj za čovječanstvo.

**REPROLETARIZACIJA
NASTAVNIKA**

Otpor takvoj podčinjenosti postaje dodatno težak kad se shvati ono što Vi nazivate "reproletarizacijom" nastavnika. Uzevši u obzir takvu situaciju, dolazimo do određenih problema, kao što je slučaj u Indiji. Tamo postoje nastavnici koji su

zaposleni do dobi "umirovljenja" s različitim beneficijama, a njihovo je djelovanje u sindikatima ograničeno na zahtjeve oko podizanja plaća. S druge strane, postoje

PETER McLAREN profesor je na Kalifornijskom sveučilištu u Los Angelesu (*Division of Urban Schooling, the Graduate School of Education and Information Studies*). Autor je i urednik 45 knjiga te stotina znanstvenih i stručnih radova, prevedenih na dvadeset jezika. Četiri njegove knjige nagrađene su od kritičara Američkog udruženja obrazovnih studija. *Life in School* proglašena je 2004. jednom od dvanaest najznačajnijih knjiga na svijetu posvećenih obrazovanju. Izborom je rukovodio međunarodni tim stručnjaka odabranih od moskovske Škole društvenih i ekonomskih znanosti te Ministarstva obrazovanja Ruske Federacije. McLaren je također bio prvi dobitnik nagrade za društvenu pravdu Paulo Freire Sveučilišta Chapman iz Kalifornije. Darovnica Fondacije McLaren za kritičku pedagogiju potpisana je na Sveučilištu Tijuana 2004, a dvije godine kasnije u Venezueli je osnovana katedra Petera McLaren. Rodnu Kanadu napustio je 1985. i u SAD-u nastavio aktivnu borbu za socijalizam. Predaje u Južnoj i Sjevernoj Americi, Aziji i Europi. Tijekom Bushove vladavine, bio je 2006. meta desničarskih ekstremističkih organizacija, koje su ga stavile na čelo liste ljevičarski orijentiranih profesora "Dirty Thirty", a studentima nudile 100 dolara da snimaju njegova predavanja.

sljednje se vrijeme proračuni smanjuju, a školarine dramatično rastu. Povijesno gledano, borba za priznavanje akademskih sindikata studenata-zaposlenika jest žestoka. Sveučilišta, koja nisu više zaštićena od tržišta, kao što su bila prije državnim financiranjem, sve se više oslanjaju na korporacijsko financiranje koje ulaže u tehnološka istraživanja, istraživanja koja mogu učiniti same korporacije efikasnijima i pomoći im da postignu dominaciju u neoliberalnoj kapitalističkoj ekonomiji. Profesori – posebno oni u primjenjivim znanostima – ulažu jednak napor, ako ne i veći, na dobivanje sredstava za istraživanje i samo istraživanje nego što ulažu u poučavanje; broj studenata u grupama, naravno, stalno se povećava, dok se broj nastavnih sati stalnih profesora smanjuje, a javlja se potreba za jeftinijim radom intelektualaca zaposlenih na skraćeno radno vrijeme, u obliku nastavnih asistenata. Dakle, potrebni su snažni sindikalni pokreti koji bi zaštitili nastavne asistente jer su oni suočeni s teškom zadaćom. Očito je da radnička aristokracija mora biti osporena. Treba doći do suradnje stalnih profesora i nastavnih asistenata, oni trebaju uspostaviti ujedinjenu frontu te surađivati

izi-
skih
ana
koji
iko-
elju
uno
uč-
uč-
uč-
ova
zma
rorili

kri-
eda-
redu
ičari
alni
io, iz
avno
mon
očću
arni
raju
uda
utje-
tda i
štve-
moći
clasi.
rksi-
anja
so je
nam
avea
skog,
glo-

IRA-
rada,
i vi i
avate
edno
obra-
ušati
g po-
erici.
mom
alnog
inson
ustav
tljeća
kapi-
tupiti
i po-
ve na
iti da
ržave
ijama
m i u
rema-
tima-
a ruši
i 27-